

Forenklet handlingsplan for elevenes psykososiale miljø

(basert på opplæringslovens §9a)

Rosenholm skole har utarbeidet en handlingsplan for elevenes psykososiale miljø. Dette dokumentet er en forenklet versjon av denne planen slik at elever og foresatte lett kan få oversikt over sine rettigheter og skolens plikter i forbindelse med elevenes rett til et godt psykososialt miljø.

Planen skal sørge for godt samarbeid, trygghet og trivsel for alle elever og bidra til at vi når vårt mål om en skole med et godt læringsmiljø som er fritt for krenkelser og mobbing.

Planen skal tydeliggjøre hvordan Rosenholm skole aktivt og systematisk skal arbeide for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte elev skal oppleve trygghet og sosial tilhørighet.

*Planen vil synliggjøre hvordan vi arbeider for å oppfylle kravene i **Opplæringsloven § 9a-1, § 9a-3 og § 9a-4**. I planen har vi samlet alle relevante regler og rutinebeskrivelser som gjelder innenfor det aktuelle området.*

Handlingsplanen viser til skolens begrepsavklaringer /definisjoner og omfatter alle plikter, regler, rutiner og praksis skolen har innenfor arbeidet med det psykososiale miljøet. Planen beskriver hvordan skolen **forebygger** krenkende atferd, deriblant mobbing. Videre beskriver planen ansattes **handlingsplikt og vedtaksplikt**. Personalet og skoleledelsen skal gripe inn ved kjennskap til eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme.

Handlingsplanen gjelder både i skolen og aktivitetsskolen:

Handlingsplanen gjelder for både i skolen og aktivitetsskolen. Gjennomføring av planen forutsetter et godt og nært samarbeid mellom alle ansatte på Rosenholm skole og aktivitetsskole.

Opplæringsloven § 9a

§ 9a–1 Generelle krav

Alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Opplæringsloven § 9a–3 første ledd

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Opplæringsloven § 9a–3 andre ledd

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Opplæringsloven § 9a–3 siste ledd

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtfærd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltnings-lova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føre-segnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Opplæringsloven § 9a–2 og 9a–3, begge siste ledd siste setning

[...] Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

§ 9a–4 Systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane

Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av dette kapitlet blir oppfylte. Skoleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette. Arbeidet skal gjelde det fysiske så vel som det psykososiale miljøet.

§ 9a–5 første ledd

Elevane skal engasjerast i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte klassetrinna.

§ 9a–5 andre til femte ledd

Elevrådet kan nemne opp skolemiljørepresentantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og myndigheitene i saker som har med skolemiljøet å gjere. Skolemiljørepresentantane deltek i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske helse-, miljø- og tryggingarbeidet ved skolen i den grad det vedkjem skolemiljøet for elevane.

Elevane kan møte med inntil to skolemiljørepresentantar i arbeidsmiljøutvalet der eit slikt er oppretta ved skolen i samsvar med lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v., når dette behandlar spørsmål som vedkjem skolemiljøet for elevane. Skolemiljørepresentantane har da talerett og rett til å få meininga si protokollert. Skolemiljørepresentantane skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter.

Skolemiljørepresentantane har rett til den informasjon som trengst for oppdraget, så langt informasjonen ikkje er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter. Skolemiljø-

representantane har rett til den opplæring og det fritak frå undervisningstimar som trengst for å skjømte oppgåvene.

§ 9a–6 første ledd

Samarbeidsutvalet og skoleutvalet, og dessutan elevrådet og foreldrerådet, skal haldast løpande underretta om alle tilhøve – deriblant hendingar, planar og vedtak – som har vesentleg betydning for skolemiljøet. Råda og utvala har på førespurnad rett til å få framlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og tryggleiksarbeidet ved skolen.

§ 9a–6 andre ledd

Råda og utvala som er nemnde i første ledd, skal så tidleg som mogleg takast med i planlegginga og gjennomføringa av miljøtiltak ved den enkelte skolen, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som har betydning for skolemiljøet.

§ 9a–6 tredje ledd

Dersom skolen blir klar over tilhøve ved skolemiljøet som kan ha negativ verknad for helsa til elevane, skal elevane og dei føresette snarast mogleg varslast om det.

§ 9a–8 Skolefritidsordninga (Aktivitetsskolen)

Føresegnene i dette kapitlet gjeld også for skolefritidsordning oppretta etter lova her.

Begrepsavklaringer / definisjoner

Psykososialt miljø: Med psykososialt miljø menes her de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det psykososiale miljøet handler også om elevenes opplevelse av læringssituasjonen.

Det psykososiale miljøet bestemmes av samhandlingen og kommunikasjonen mellom alle som oppholder seg i skolen og blir til i samspillet mellom eleven, andre elever i klassen, elever i andre klasser, de ansatte og alle som har en befattning med skolen som foreldre, skoleeier og lokalt kultur- og næringsliv.

Krenkende atferd: Krenkende atferd er en fellesbetegnelse for alle former for atferd som tilsiktet eller *ikke* tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk.

Mobbing, vold, diskriminering og rasisme (se definisjon nedenfor), hører inn under hva krenkende atferd er. Men krenkende atferd kan også være enkeltstående handlinger, eller enkeltstående ytringer om for eksempel utseende eller funksjonshemninger.

Ord eller handlinger som i utgangspunktet ikke er ment å være krenkende, vil likevel kunne oppfattes slik. Et utsagn eller en handling som ville være akseptabel innad i en gruppe, vil kunne virke krenkende eller skremmende på elever utenfor denne. Hva som oppleves som krenkende, varierer ut fra den enkeltes tidligere erfaringer og bakgrunn.

Mobbing:

En person blir mobbet når han eller hun, gjentatte ganger og over tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en negativ eller aggressiv handling når noen med vilje påfører en annen person skade eller smerte – ved fysisk kontakt, ved ord eller på andre måter. For å kunne bruke betegnelsen mobbing skal det også være en viss ubalanse i makt- og styrkeforholdet; den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanskelig for å forsvare seg og er noe hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne.

Etter denne definisjonen, som også blir brukt internasjonalt, er mobbing kjenne-tegnet av disse tre kriteriene:

- 1) aggressiv eller ondsinnet adferd, som
- 2) gjentar seg og varer over en viss tid
- 3) i en mellommenneskelig relasjon som er preget av en viss ubalanse i styrke eller maktforholdet. Mobbing inntreffer ofte uten noen åpenbar provokasjon fra offerets side. Loven omfatter både direkte mobbing med åpne angrep på offeret, og indirekte mobbing med sosial isolering og utestenging fra gruppa. Mobbing kan foregå på ulike arenaer, også digitalt – i sosiale medier, på internett eller via SMS.

Diskriminering:

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, f.eks. på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, kropp, utseende og vekt, seksuelle legning, trosbekjennelse, hudfarge, nasjonal og etnisk opprinnelse. Diskriminering kan både være direkte og indirekte.

Rasisme:

Rasisme omfatter diskriminering på grunnlag av "rase", hudfarge eller nasjonalt eller etnisk opphav.

Handlingsplikten

Handlingsplikten gjelder for alle som er ansatt ved skolen og Aks.

Den ansattes handlingsplikt inntreer når hun/han får **kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger.**

Dersom en ansatt er i tvil om at en elev blir eller har blitt utsatt for krenkende ord eller handlinger, SKAL han/hun gjøre noe. Hva som gjøres vil avhenge av det konkrete tilfellet. **Plikten til å undersøke** inntreer straks den ansatte får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Det er viktig at undersøkelsene gjøres snarest. Den ansatte fyller ut standard meldeskjema og ledelsen varsles.

Etter at den ansatte har kommet frem til at det er forhold som bør følges opp, skal skolens ledelse varsles. Dette gjøres ved at meldeskjemaet som er skrevet i undersøkelsesfasen gis til leder, og den ansatte og leder gjennomfører en samtale om dette. **Skolens ledelse plikter å sikre at alle saker de blir varslet om, følges opp. Skolen ved rektor plikter å undersøke saken ytterligere dersom det er behov for dette, og om nødvendig sette i verk egnede tiltak.**

I tillegg til å undersøke og varsle har den ansatte også **plikt til å gripe inn** dersom det er nødvendig og mulig. Hva plikten til å gripe inn innebærer, avhenger av på hvilken måte eleven er krenket. Hensikten er å stanse uønskede handlinger så raskt som mulig for å unngå eller redusere fysiske og psykiske skader hos de involverte. Det at ansatte straks griper inn, har også betydning ved at det skjer noe "der og da". Den uønskede atferden blir slått ned på og stanset med en gang, og eventuelle misforståelser kan oppklares.

Skoleledelsen må foreta en konkret **undersøkelse** av de faktiske forholdene, bakgrunn for henstillingen, hva som har skjedd og hvem som er involvert i saken. På bakgrunn av disse undersøkelsene, skal ledelsen ta stilling til om elevens rett til et godt psykososialt miljø er oppfylt eller ikke. Videre må skolen **vurdere egnede tiltak** som kan settes inn for at eleven skal oppnå retten til et godt psykososialt miljø. Skoleledelsen vurderer, eventuelt i samråd med aktuelle ansatte, om tiltakene er så inngripende, at rektor må fatte enkeltvedtak etter opplæringslovens § 9a – 3. Uansett må tiltakene være skriftlige slik at de er dokumentert.

Det er svært viktig at skoleledelsen sørger for god dialog og informasjon til foresatte underveis i prosessen.

Hvis undersøkelsen viser at elevens rett ikke er oppfylt, skal skolens ledelse følge opp saken ved å iverksette egnede tiltak, slik at elevens rett blir oppfylt. **Dersom skolens tiltak er inngripende og bestemmende for elevenes rettigheter og plikter, må rektor fatte et enkeltvedtak.** (Gjelder § 9a – 3 andre ledd).

Rutinebeskrivelse for skolens behandling ved henstilling fra foresatte/elever

I de tilfeller der elever eller foresatte har henstilt om tiltak, skal det **alltid** fattes enkeltvedtak (Gjelder § 9a-3 tredje ledd). Skolen skal forberede og avgjøre henstillingen uten ugrunnet opphold (jfr Forvaltningsloven § 11a). Det skal gis foreløpig svar dersom en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt (jfr Fvl § 11a annet ledd).

Ledelsen må ta stilling til om elevenes rett er oppfylt eller ikke. Dersom skolen konkluderer med at elevens rett etter § 9a-1 er oppfylt, og det ikke er behov for tiltak, så skal det fattes vedtak om dette. Skolen må i vedtaket begrunne hvorfor de mener at lovens krav til det psykososiale miljø er oppfylt. Dersom skolen konkluderer med at elevens rett etter § 9a-1 ikke er oppfylt, må det fattes vedtak som beskriver tiltak som må iverksettes for at elevene skal få oppfylt sin rett.

	Tiltak/handling	Ansvar
1.	Den som mottar henvendelse fra foresatte og/eller elever om klage på det psykososiale miljøet eller henstilling til tiltak, skal videreformidle dette til ledelsen umiddelbart. Det formidles via samme meldeskjema som tidligere beskrevet.	Den som mottar klagen
2.	Foresatte og den som blir plaget/mobbet blir umiddelbart invitert til et møte med skolens ledelse. Enkeltvedtak med tydelige tiltak fattes under møtet eller sendes hjem i etterkant av møtet.	Ledelsen
3.	Hvis foresatte ønsker anonymitet, blir de informert om at videre arbeid blir med hele klassen/trinnet av generell karakter og at prosessen vil ta tid.	Ledelsen Sosiallærer Kont.lærer
4.	Hvis foresatte ønsker åpenhet, tar skolens ledelse umiddelbart kontakt med foresatte til dem/den som plager og informerer om hva skolen har fått informasjon om. Dette vil først skje pr. telefon, men man vil samtidig vurdere å innkalle til et møte. Foresatte får klar beskjed om at dette er uakseptabelt og må stoppe umiddelbart. Enkeltvedtak fattes om nødvendig.	Ledelsen
5	Ny samtale med foresatte og den som blir plaget så fort som mulig og senest innen 14 dager. Hvordan går det?	Ledelsen Kont.lærer
6.	Ny samtale med dem/den som plager og foresatte. Hvordan går det?	Ledelsen Kont.lærer
7.	Vurdere om videre tiltak er nødvendig? Er elevens rett til et godt psykososialt miljø ivaretatt eller er det behov for ytterligere tiltak? Videreføre eller avslutte?	
8.	Oppfølgingssamtaler med den som blir plaget	Ledelsen Sosiallærer
9.	Oppfølgingssamtaler med dem/den som plager	Ledelsen
10.	Vurdere om videre tiltak er nødvendig? Er elevens rett til et godt psykososialt miljø ivaretatt eller er det behov for ytterligere tiltak? Videreføre eller avslutte?	

Hvordan skolen arbeider for å forebygge og avdekke krenkende atferd (bl.a. mobbing)

Alle elever har rett til et godt skolemiljø, som virker positivt på deres helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet. Skolen har en tilsvarende plikt til å sikre at elevene får denne retten oppfylt. Rosenholm skole har som mål at alle elever skal oppleve et **godt psykososialt miljø og et godt arbeids- og læringsmiljø preget av ro, respekt og faglig konsentrasjon**. Rosenholm skole har arbeidet for dette i mange år, bl.a. gjennom "Connect" og skolen har nulltoleranse mot mobbing, vold, rasisme og annen krenkende atferd eller språkbruk.

For å oppnå et godt læringsmiljø arbeider skolen både forebyggende, system- og individrettet, og har rutiner som kan være til hjelp for raskt å avdekke eventuell krenkende atferd og mobbing.

Samarbeid skole/hjem:

- Alle lærere skal ha faste rutiner for tilbakemelding til foresatte om uro, forsentkomming, ugyldig fravær og krenkende atferd.
- Foresatte skal delta på minimum to utviklingssamtaler årlig.
- Elevens læringsmiljø og psykososiale miljø skal være fast punkt på utviklingssamtalene og foreldremøtene.
- Skolens handlingsplan for arbeid med elevenes psykososiale miljø skal tas opp på foreldremøter hvert år.
- Foresatte oppfordres til å melde fra til kontaktlærer ved bekymring for det psykososiale miljøet til enkeltelever (egne eller andres barn). Slike meldinger skal alltid videreformidles til skolens ledelse, som oftest via kontaktlærer.
- Ved henstillinger fra elever og/eller foresatte om tiltak som berører det psykososiale miljøet, skal henstillingen behandles **etter regler for enkeltvedtak**.

Årshjul for et godt psykososialt miljø (med forebyggende tiltak)

Tidspunkt	Tiltak	Ansvarlig
Ved skolestart	Gjennomgang av Handlingsplan for elevenes psykososiale miljø med de ansatte.	Rektor/ ass.rektor
Ved skolestart i AKS	Gjennomgang av Handlingsplan for elevenes psykososiale miljø med de ansatte. Gjennomgang av hovedområdene fra Connect i Aktivitetsskolen.	AKS-leder/ baseledere
I forkant av og ved skolestart i AKS	Sikre foreldre og foresatte god tilgang på relevant informasjon om planer, standarder, regler og rutiner for skole og AKS. God informasjonsflyt sikres løpende gjennom hele året.	Rektor og øvrig ledelse, lærere og assistenter
Hver uke	Rydding av fellesområdene inne og ute (Rusken).	Klassene

Hele året	Ledelsen har trinnsamtaler med lærerne.	Ledelsen
Hele året	Fellessamlinger i Rosenhallen.	Ledelsen/ /kontaktlærere
6-8 ganger	Elevrådsmøter.	Ass.rektor
Hver dag	Lekeledere i storefri	Ass.rektor
Hver dag senhøst/vinter	Fysisk aktivitet i gymsalen i storefri for trinn 6. og 7.	Ass.rektor og assistent
Skolestart	Fadderordning mellom 5. og 1.trinn.	Sosiallærer/ kontaktlærere
Hele året	Elevene på 1. og 5. trinn har flere felles aktiviteter.	Lærere på tr. 1 og 5
Høst	Samling for alle elever og ansatte med fokus på vennskap og godt skolemiljø	Elevråd
Høst	Elever og lærere utarbeider i fellesskap samarbeids- og trivselsregler for hver klasse.	Lærere og elever
Uke 35-36	Alle klasser gjennomgår skolens regler for orden og oppførsel, konsekvens ved brudd i handlingsplanen m.m.	Kontaktlærerne
Høst	Foreldremøter i alle klasser	Kontaktlærerne
Høst/vår	Elevsamtaler på alle trinn.	Kontaktlærerne
Ukentlig	Timeplanlagte elevsamtaler som fordeles etter behov	Kontaktlærere
Høst	FAU - gjennomgang av handlingsplan.	Rektor
Høst	BlimE-dans for hele skolen	Ledelsen
Høst	Markering av Dignity-day	Ledelsen og elevråd
Årlig	Rosenholmdagen	Lærerne/ ledelsen
Høst/ vår	Utviklingssamtaler med foreldre og foresatte.	Kontaktlærerne
Høst /vår	Alle elevene får skriftlig vurdering av sine lærere 2 ganger i året, bl.a. i sosial kompetanse.	Lærerne
Desember	Diverse julearrangementer	Rektor + lærere
Jul og påske	Elevene på 1. - 7. trinn har jule- og påskeverksted.	Lærerne
Juni	Felles sommeravslutning for trinn 1-7	Ledelse, lærere og foresatte (FAU)
Vinter	Vinteraktivitetsdag	Ledelse og lærere

Februar	Karneval	Lærere, ledelse og elevråd
Juni	Fotballturnering på tvers av trinn	Faglærer i kroppsøving
Ved forespørsel	Utlån av klasserom/hus til sosiale sammenkomster for klasser/trinn	Ledelsen
Januar	Nyttårsball for 7.trinn	Foresatte på trinnet
Høst	Elevundersøkelse trinn 5-7	Ledelsen
Årlig	Trivselsundersøkelse trinn 1-4	Ledelsen
Årlig	Foreldreundersøkelse for alle foresatte	Ledelsen
Årlig	Analyse av resultater fra elevundersøkelse, trivselsundersøkelse og foreldreundersøkelse	Ledelsen
Kontinuerlig	Vurdering av behov for tiltak etter analyse av undersøkelser for elever og foresatte. Gjennomføring og oppfølging av nødvendige tiltak.	Ledelsen
Fortløpende	Samarbeid med frivillige organisasjoner som idrettslag, korps osv	Ledelsen
Etter behov	Gjennomgang av forenklet versjon av handlingsplanen og "Partnerskap mot mobbing" i Oslo med leietakere fra frivillige organisasjoner.	Ledelsen
Ukentlig	Elever og ansatte sørger for at felles ukeplan for sosial kompetanse er kjent for alle og at ukas regel følges. Lærer sørger for at ukas mål står på Ukeplan.	Lærere
	Ukeplan for sosial kompetanse	
Uke 38	Jeg følger stopp-regelen	Lærere og elever
Uke 39	Jeg spør andre om de vil være med i lek	Lærere og elever
Uke 41	Jeg sier hyggelige ting om og til andre	Lærere og elever
Uke 42	Jeg går rolig i gangene	Lærere og elever
Uke 43	Jeg lytter når andre snakker	Lærere og elever
Uke 44	Jeg sier ifra dersom noen blir plaget	Lærere og elever
Uke 45	Jeg spør andre om de vil være med i lek	Lærere og elever
Uke 46	Jeg sier hyggelige ting om og til andre	Lærere og elever
Uke 47	Jeg følger reglene i spill og lek	Lærere og elever

Uke 48	Jeg bruker innestemme i gang og klasserom	Lærere og elever
Uke 49	Jeg venter på tur i lek og klasserom	Lærere og elever
Uke 50	Jeg hilser på alle i klassen første gang jeg møter dem om dagen	Lærere og elever
Uke 51	Jeg sier ifra dersom noen blir plaget	Lærere og elever
Uke 2 og 3	Jeg tar andre med i leken	Lærere og elever
Uke 4 og 5	Jeg kler på meg og går rett ut til friminutt	Lærere og elever
Uke 6 og 7	Jeg går rolig i trapper og ganger med armer og ben for meg selv	Lærere og elever
Uke 8	Vinterferiemål: Jeg hjelper til hjemme	Lærere og elever
Uke 9 og 10	Jeg sier hyggelige ting om og til andre	Lærere og elever
Uke 11	Jeg følger stopp-regelen	Lærere og elever
Uke 12	Påskeferiemål: Jeg sier og gjør hyggelige ting til dem jeg bor med	Lærere og elever
Uke 13 og 14	Jeg hjelper og støtter dem som blir plaget eller holdt utenfor	Lærere og elever
Uke 15 og 16	Jeg spør dem som går alene om de vil være med	Lærere og elever
Uke 17 og 18	Jeg hjelper andre i klasserommet og andre steder på skolen	Lærere og elever
Uke 19 og 20	Jeg hilser på alle i klassen første gang jeg møter dem om dagen	Lærere og elever
Uke 21 og 22	Jeg følger regler i lek og spill	Lærere og elever
Uke 23 og 24	Jeg støtter dem som blir plaget eller holdt utenfor	Lærere og elever
Uke 25	Jeg hjelper andre i klasserommet og andre steder på skolen	Lærere og elever

Prosedyrer ved klage på det psykososiale miljøet fra elever/foresatte

Ved henstillinger fra elever og/eller foresatte om tiltak som berører det psykososiale miljøet, skal det fattes enkeltvedtak.

	Tiltak/handling	Ansvar
1.	Muntlige eller skriftlige henvendelser fra foresatte og/eller elever om klage på det psykososiale miljøet eller henstilling til tiltak, skal videreformidles til ledelsen.	Den som mottar klagen
2.	Ledelsen eller sosiallærer tar kontakt med klageren for å opprette dialog.	Ledelsen / sosiallærer
3.	I samarbeid med kontaktlærer, eventuelt andre lærere på trinnet, teamet, ressurslærer, sosiallærer skal saken undersøkes.	Ledelsen Sosiallærer Ressurslærer Kontaktlærer
4.	Undersøkelsen skal fastslå om elevens rett til et godt fysisk og psykososialt miljø er ivaretatt eller ikke. (Jfr. Oppl.lov § 9a) 1) Hvis denne retten ikke er ivaretatt, skal skolen iverksette tiltak (se punkt 5-6), og fatte vedtak med begrunnelse. 2) Hvis skolen mener at retten er oppfylt, skal skolen fatte vedtak om at den er oppfylt og begrunne dette. Foresatte har klagerett i begge tilfeller (se punkt 7)	Rektor/ ledelsen
5	Tiltakene utarbeides i samarbeid med involverte elever og foresatte.	Ledelsen Kontaktlærer
6.	Saken følges opp gjennom evalueringsmøter der skolen skriver referat.	Ledelsen Kontaktlærer
7.	Foresatte kan klage på enkeltvedtaket. Første klageinstans er rektor. Hvis klagen ikke tas til følge, blir den videresendt til Utdanningsetaten og deretter til Fylkesmannen i Oslo.	Foresatte
8	Foresatte og elever skal gjøres kjent med at Byrådet har foreslått at det er opprettet et Mobbeombud i Oslo som skal være en uavhengig tredjeperson som kan kontaktes ved mobbing. Kontaktinformasjon til Mobbeombudet skal gjøres kjent for foresatte og elever når dette er klart.	Ledelsen